

Høring av utkast til strategi for forebygging av ungt utenforskap i Oslo (2027-2031)

1. Innledning

Ferd Sosiale Entreprenører (FSE) takker for invitasjonen til å gi innspill til Oslo kommunes strategi for forebygging av ungt utenforskap og ungdomskriminalitet. Utkastet beskriver tydelig hvorfor ungt utenforskap må møtes tidlig, på tvers av tjenester og sammen med aktører utenfor kommunen. Strategien peker også på to sentrale utfordringer:

- Nærmiljøet påvirker barn og unges muligheter og
- Prosjektfinansiering kan gjøre tilbudene midlertidige og uoversiktlige

Vårt hovedinnspill gjelder hvordan denne ambisjonen skal omsettes i praksis, særlig gjennom kapittel 4.4 om mobilisering og partnerskap med eksterne aktører. Her åpner strategien for viktige samarbeid, men sier i hovedsak at kommunen vil vurdere ulike strukturer og utforske nye arbeidsmåter. I områder med sammensatte og langvarige utfordringer bør strategien gå lenger og fastsette hvordan forpliktende partnerskap skal gjennomføres.

Vår hovedanbefaling er at strategien gjør langsiktige, stedsbaserte partnerskap til en tydelig gjennomføringsmodell for det forebyggende arbeidet i områder med sammensatte utfordringer.

Anbefalingen bygger på praksis som allerede finnes i Oslo. Utfordringen er derfor ikke at slike samarbeid mangler, men at de ofte er avhengige av enkeltpersoner, midlertidige finansieringskilder og bygger på løsninger uten en tydelig vei til varig forankring. Oppgaven er å styrke det som virker og gi det stabile rammer. Kommunen bør fastsette noen felles prinsipper, mens organiseringen tilpasses behovene, ressursene og samarbeidene på det enkelte stedet.

2. Kort om Oslo-satsingen og vårt ståsted

Oslo-satsingen er Ferds stedsbaserte satsing rettet mot barn og unge i områder med betydelige levekårsutfordringer, men også sterke fellesskap, engasjerte lokale aktører og andre ressurser som kan mobiliseres. Gjennom satsingen samarbeider vi på tvers av sektorer – med bydeler og kommunale etater, skoler, idrettslag, ideelle organisasjoner, stiftelser, sosiale entreprenører, næringslivet og lokale innbyggere.

Oslo-satsingens rolle er komplementær og katalytisk: Vi skal utfylle og styrke den offentlige instansen, ikke overta offentlige oppgaver eller finansiere ordinære tjenester permanent. Vi bidrar med fleksibel og risikovillig utviklingskapital, flerårig støtte, nettverk, partnerutvikling og systematisk læring.

I høringsinnspillet løfter vi særlig frem «Kunstblokka på Romsås» som ett konkret eksempel på hvordan denne ambisjonen allerede omsettes i praksis. Her mobiliserer og samordner lokale og eksterne aktører, sammen med bydelen og kommunen, rundt felles mål for området. De må inngå i samarbeid som ikke ville oppstått uten god koordinering og stabile rammer over tid. Dette ser vi er avgjørende i områder der utfordringene henger sammen og går på tvers av arenaene

som former barn og unges oppvekst. Strategien bør derfor fastsette tydelige prinsipper for hvordan slike samarbeid skal organiseres, finansieres og følges opp over tid og hvordan kommunens medarbeidere kan initiere, eller inngå i slike partnerskap der relasjonsbygging og gjensidig tillit er like viktig som god governance.

3. Partnerskap må få tydelig plass i gjennomføringen

Et stedsbasert partnerskap tar utgangspunkt i området der barn og unge lever hverdagen sin: skolen, fritidsarenaen, nærmiljøet og de lokale møteplassene. Kommunale tjenester og eksterne aktører samler innsatsen rundt en felles problemforståelse og noen få mål for stedet. Tiltakene kan endres underveis, men samarbeidet og retningen består lenge nok til at partene kan bygge tillit, lære og følge opp resultater over tid.

Strategien bør stille krav om at slike partnerskap bygger på følgende prinsipper:

- Felles mål og en tydelige målgrupper
- Avklarte roller, ansvar og beslutningsmyndighet
- Reell medvirkning fra barn, unge og foresatte i prioritering og evaluering
- En finansiert funksjon som koordinerer samarbeidet
- Flerårige rammer og en plan for videreføring av løsninger som virker
- Felles måling, læring og regelmessige beslutninger om hva som skal justeres, videreføres eller avsluttes

Eksterne aktører bør involveres tidlig, mens utfordringer og innsatsen fortsatt utformes. Da kan lokalkunnskap, tillit, fagkompetanse og privat kapital påvirke løsningen. Kommunen beholder ansvaret for lovpålagte tjenester, myndighetsutøvelse og forsvarlig bruk av offentlige midler.

4. Tre grep som gjør modellen gjennomførbar

Grep 1: Gi en aktør mandat og kapasitet til å holde i helheten

Partnerskap samordner ikke seg selv. Selv når hver aktør leverer godt innenfor sitt ansvarsområde, kan den samlede innsatsen bli fragmentert. Et stedsbasert partnerskap trenger derfor en tydelig koordineringsfunksjon. Den må ha mandat, kapasitet og ressurser til å samle partene, følge opp felles mål, koble innsatsen og løfte saker som krever beslutninger på tvers.

Koordineringsfunksjonen må i tillegg finansieres som en del av samarbeidet. Den kan ligge i bydelen eller hos en etablert aktør med evne til å bygge lokal tillit, mobilisere innbyggere og relevante samarbeidspartnere og sikre reell medvirkning. Aktøren trenger ikke nødvendigvis å ha lokal tilhørighet fra starten, men bør ha kapasitet og vilje til å være til stede og følge arbeidet over tid. Slik kan organiseringen tilpasses stedets forutsetninger, behov og tilgjengelige ressurser, uten at kravene til lokal forankring og kontinuitet svekkes.

Det som bør imidlertid være felles er kravet om at funksjonen er på plass, og at mandat, ansvar og finansiering er tydelig definert. Den stedsbaserte funksjonen skal arbeide på system – og

områdenivå. Rollen bør også avgrenses tydelig mot BTI, koordinerende enhet og andre etablerte ordninger for individuell oppfølging.

En lokal koordineringsfunksjon løser imidlertid ikke utfordringen eksterne aktører møter når de skal når de skal finne frem i kommunen. Strategien bør derfor også peke ut et tydelig kontaktpunkt på bynivå.

Grep 2: Finansieringen følger stedet og de felles målene

Strategien slår selv fast at mange midlertidig finansierte prosjekter kan gi ustabilitet. Dette rammer særlig barn og unge som trenger forutsigbare tilbud og stabile voksne. Ettårige tilskudd gir samtidig partnerne svake vilkår for å investere tid, kompetanse og egne ressurser i et langsiktig samarbeid.

Kommunen bør derfor etablere flerårige finansieringsrammer som følger stedet og de felles målene gjennom strategiperioden. Rammene bør også kunne finansiere en avgrenset utviklingsfase. Da får partene tid og kapasitet til å etablere en felles problemforståelse, avklare roller og utvikle mål og arbeidsformer før innsatsen settes i full drift.

For å ytterligere styrke koblingen mellom finansiering og de felles målene, bør kommunen undersøke resultat-baserte finansieringsmodeller det det er hensiktsmessig. Slike modeller, som for eksempel effektkontrakter, kan brukes for å avlaste bydelenes risiko i for eksempel testing, implementering eller skalering av nye tiltak, og kan være med på å utløse filantropisk eller annen privat kapital.

Grep 3: Avklar veien fra utprøving til varig praksis

Strategien legger stor vekt på innovasjon og utprøving. Hver utprøving bør starte med avklarte kriterier og beslutningspunkter for videreføring, skalering endring eller avslutning. Det bør også være tydelig hvem som tar beslutningen, hvilket kunnskapsgrunnlag som kreves, og hvordan en overgang til ordinær drift kan finansieres.

Målingen bør kombinere kommunens overordnede resultatindikatorer med lokale mål som partnerskapet utvikler sammen med målgruppen. Den bør vise hvem som nås, hvor lenge de deltar, hvilke endringer som oppnås og om endringene varer over tid. Resultatene må brukes aktivt i styringsdialogene og gi retning for ressursbruk, justeringer og videre prioriteringer. Rapporteringskravene må samtidig stå i forhold til aktørenes størrelse, rolle og kapasitet.

5. Kunstblokka på Romsås – et eksempel på hvordan grepene kan omsettes i praksis

Kunstblokka på Romsås er et eksempel fra Oslo-satsingens egen praksis. Vi bruker caset for å vise hvordan eksisterende ressurser kan samles i et langsiktig partnerskap, og hva som kreves for å organisere, finansiere og forankre et slikt samarbeid. Ferd har hatt en initierende og utviklende rolle. Sammen med Sparebankstiftelsen DNB bidrar Ferd også med finansiering.

På Romsås fantes flere av byggesteinene allerede: Deichman Romsås, bydelens møteplasser, områdeløftet og lokale skoler. I den tidligere sykehjemsblokka etablerte Kulturetaten et atelierfelleskap for over 90 kunstnere. Ferd hadde samtidig opprettet *GalleryLab*, et eksperimenterende utstillings- og visningsrom for visuell kunst.

Organisering og styring

Satsingen er organisert gjennom det ideelle selskapet «Kunstblokka på Romsås AS», som i dag eies av Ferd Sosiale Entreprenører. Samarbeidet mellom partnerne bygger på en femårig samarbeidsavtale og ledes gjennom en styringsgruppe der alle partene deltar. Avtalen fastsetter en felles visjon, mål, organisering og roller, mens konkrete aktiviteter og økonomiske bidrag avtales særskilt.

Selskapet gir en organisatorisk ramme for en egen drifts- og vertskapsfunksjon. Partnerskapet skal samtidig utvikle en sosialt og økonomisk bærekraftig driftsmodell over tid. Som en del av satsingen utvikles det også et fellesverksted for lokalmiljøet.

Forskningsmiljøet WellFare ved NTNU bidrar til felles resultatmåling, løpende evaluering og læring. En egen ph.d.-stipendiat skal følge utviklingen på Romsås over tid, i samarbeid med partnerne i Kunstblokka. Forskningen bygger på modellen for «*Collective Impact*» som det ble utarbeidet en egen rapport om i fjor. Rapporten følger vedlagt.

Betydning for barn og unge og et helt lokalmiljø

For barn og unge skal samarbeidet skape bedre sammenheng mellom skole, fritid og lokale kulturarenaer. En elev kan møte en profesjonell kunstner i den ordinære undervisningen, utvikle egne uttrykk videre etter skoletid og senere vise frem arbeidet på en lokal arena. Når skolen, biblioteket, kunstnere og fritidstilbudene samarbeider, får barn og unge flere arenaer for mestring, og kontakt med flere trygge voksne samt reelle muligheter til å påvirke aktivitetene.

Kunstblokka kobler kunst og kultur med arbeidsinkludering. Gjennom satsingen får unge som står i særlig risiko for utenforskap, lønnede oppdrag og reell arbeidserfaring. Rekrutteringen skjer i dialog med bydelens forebyggende enhet, slik at tilbudet når ungdom som kan ha vansker med å få sitt første fotfeste i arbeidslivet. Oppdragene gir ungdommene kompetanse, referanser, lønn og verdifull erfaring – samtidig som de får reell innflytelse på utviklingen av kunst- og kulturtilbudet i sitt eget nærmiljø.

Kunstblokka skal ikke alene forebygge ungt utenforskap. Satsingens relevans ligger i hvordan den kobler sammen skolen, biblioteket, kulturarenaer og lokale aktører. Samarbeidet gir barn og unge flere tilgjengelige felleskap der de kan delta, oppleve mestring og tilhørighet. Dette er beskyttelsesfaktorer som strategien selv fremhever. Eksemplet viser i tillegg hvordan kommunen, lokale intuisjoner og private aktører kan koble eksisterende tilbud, arenaer og ressurser til en mer sammenhengende og langsiktig innsats.

Det er foreløpig for tidlig å konkludere om satsingens langsiktige resultater. Kunstblokka viser likevel at Oslo allerede har mange av forutsetningene som skal til for å etablere den typen

partnerskap strategien etterlyser. Neste steg er å prøve ut, dokumentere og videreutvikle modellen, slik at erfaringene kan brukes og tilpasses i andre områder og på andre innsatsområder.

En uavklart rammebetingelse

Romsås-eksemplet viser også hvor avgjørende tilgang til egnede lokaler er for langsiktige partnerskap. Kommunen eier rundt 80% av bygningsmassen på Romsås senter, men har foreløpig ikke avklart en langsiktig strategi for forvaltning og mulig nedsalg. Usikkerhet om fremtidig eierskap, bruk og tilgang til lokaler kan svekke partnerskapets mulighet til å etablere stabile arenaer for barn og unge.

Skal stedsbaserte partnerskap lykkes, må kommunens eiendomsbeslutninger sees i sammenheng med det langsiktige forebyggende arbeidet. Aktørene trenger tilstrekkelig forutsigbarhet til å investere tid, kompetanse og ressurser i samarbeidet.

6. Vår anbefaling

Oslo kommune starter ikke på bar bakke. På flere områder deltar kommunen allerede i samarbeid der kommunale tjenester, lokale institusjoner, stiftelser og næringsliv arbeider mot felles mål. Kunstblokka på Romsås er ett eksempel. Neste steg er å bygge videre på disse erfaringene, skape mer forutsigbare rammer og gi kommunen en tydeligere rolle i å legge til rette for og initiere tilsvarende partnerskap der det er behov for dem.

Vi anbefaler at den endelige strategien:

- Gjør langsiktige, stedsbaserte partnerskap til en tydelig gjennomføringsmodell i områder der sammensatte utfordringer krever koordinert innsats på tvers av sektorer
- Slår fast at kommunen skal ha en aktiv rolle i å identifisere samarbeidsbehov, samle relevante aktører og legge til rette for felles problemforståelse, mål og innsats
- Krever en finansiert koordineringsfunksjon, tydelige roller, reell medvirkning og flerårige rammer rundt partnerskapene
- Kobler måling og læring til konkrete beslutninger om justering, skalering eller avslutning
- Bruker den nye perioden for områdesatsing og arbeidet med bydelsreform til å styrke eksisterende partnerskap og videreutvikle en mer systematisk modell i utvalgte områder

På denne måten *kan* kapittel 4.4 i strategien bygge videre på praksis som allerede finnes, og samtidig gi kommunen et tydelig mandat til å initiere og legge til rette for langsiktige samarbeid. Det vil gjøre det enklere å mobilisere aktører rundt felles utfordringer, gi partnere nødvendig forutsigbarhet og forankre gode løsninger før prosjektmidler opphører eller nøkkelpersoner forsvinner.

Vi stiller gjerne til en videre samtale med de kommunale fagmiljøene som skal følge opp og konkretisere strategien. Gjennom Oslo-satsingen har vi bred innsikt i samarbeid på tvers av sektorer i Oslo, særlig i områder med levekårsutfordringer. Vi deler gjerne konkrete erfaringer,

resultater der det foreligger og læringspunkter som kan være relevante for kommunens videre arbeid.

Vi vil også gi innspill til den nye områdesatsingen i Oslo fra 2027 med frist 6. oktober, hvor flere av de samme problemstillingene knyttet til langsiktig, stedsbaserte samarbeid vil være relevante. Vi vil bygge videre på perspektivene i dette høringsinnspillet, og mener det er viktig at de to prosessene sees i sammenheng.

Vennlig hilsen,

Henriette Skretteberg, Direktør
Ferd Sosiale Entreprenører

Sabha Qureshi-Holen, Prosjektleder Oslo-
satsingen
Ferd Sosiale Entreprenører